

דוח איכותני: ממצאים מראיונות ומקבוצות מיקוד עם חניכים/ות,
בוגרים/ות וצוות 'קול הנוער'

דצמבר 2023

עורכי הדוח

אור אונגר
הילה רונן – דבי
ד"ר יוסי פריאר – דרור

חברת משב מחקר יישומי

חיל נשים 5, ירושלים, 9332005

טלפון: 02-6446415

פקס: 053-7979766

כתובת אינטרנט: www.mashav-research.com

כתובת מייל: info@mashav-research.com

תוכן עניינים

4.....	שיטה
16.....	חניכיות ובוגריות 'קול הנוער'.....שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.
16.....	צוות 'קול הנוער'.....

שיטה

דגימה

זוח זה מתבסס על שתי (2) קבוצות מיקוד ושני (2) ראיונות שבוצעו עם שתי אוכלוסיות מחקר: חניכי/ות ובוגרי/ות 'קול הנוער' (קבוצת מיקוד אחת עם חניכים/ות וקבוצה אחת עם בוגרים/ות, סה"כ שתי קבוצות) ואנשי צוות 'קול הנוער' (סה"כ שני ראיונות).

כלים

הראיונות וקבוצות המיקוד התבססו על שני כלים חצי מובנים (כלי לכל אחת מאוכלוסיות המחקר).

הליך

הראיונות וקבוצות המיקוד התקיימו בחודש אוקטובר 2023 והתבצעו באמצעות תוכנת זום (קבוצות המיקוד) או באופן טלפוני (ראיונות).

חניכיות ובוגריות 'קול הנוער'

ניתוח זה מתבסס על שתי (2) קבוצות מיקוד שבוצעו עם חניכיות ובוגריות 'קול הנוער'. בכל אחת מן הקבוצות השתתפו 4 – 3 חניכים/ות או בוגרים/ות (קבוצת המיקוד עם בוגריות 'קול הנוער' הייתה מעורבת, יהודים וערבים).

מטעמי נוחות, ניתוח זה ייכתב בלשון זכר. אין בפעולה זו כדי להפחית מחשיבותם ומקומם של דברי הנשים שהתראיינו במסגרת זו.

כלי הריאיון הכיל את התחומים הבאים:

- רקע וסיבות להשתתפות בפעילות
- תרומת ההשתתפות בפעילות
- תחושת מוגנות
- הצוות ב'קול הנוער'
- אתגרים וצרכים נוספים
- סיבות הבוגרים/ות לחזרה ל'קול הנוער'
- תחושת שייכות
- שבחים ל'קול הנוער'

רקע וסיבות להשתתפות בתוכנית

מקבוצות המיקוד עלה כי המשתתפים שמעו על 'קול הנוער' בעיקר באמצעות נציגי 'קול הנוער' שהגיעו לכיתות ובתיה"ס בהם למדו / לומדים, חשפו בפניהם את פעילות 'קול הנוער' ועודדו אותם להירשם.

"שהייתי בכיתה ו' הייתי בבית ספר צרפתי ביפו והגיעו נציגים לכיתות ונרשמתי על הדרך."

"לי הגיעו שתי בנות לבית-ספר והן התחילו להסביר על 'קול הנוער' ולא הבנו מה רוצים מאיתנו ואז אחת מהן אמרה איזה חמודה אני והתלהבתי מהן ואז נרשמתי."

"... אני בת 22, שמונה שנים באנסמבל. הגעתי לבי"ס חדש, אחד המורים של האנסמבל הגיע לביה"ס והוא בא לגייס תלמידים."

עוד עלה מקבוצות המיקוד כי הסיבות בגינן בחרו להשתתף ב'קול הנוער' היו מגוונות: חברתיות, תיאטרון ככלי תרפויטי, האפשרות לפעילות פנאי והעשרה ממומנת ואף הזנה.

"בגלל שיש לי בעיות קשב וריכוז, ידעתי שזה יהיה מקום שירגיע אותי מבחינת עצבים כי יש שם תיאטרון ושמעתי שזה עוזר שזה תרפיה לכל דבר."

"אף אחד לא אהב אותי בביה"ס. אמרו שאני נשמעת יהודייה (אני ערבייה)."

"איתי זה היה כי הייתי נערה מוחרמת, אמרו לי שאני לא יודעת לעשות כלום וג' נלחמה עליו... רציתי שיהיה לי מקום לפריקה, שאוכל לחייך בו."

"רציתי חוגים ואני באה מבית במצוקה, חוגים היו יקרים וחוגים לא ממומנים היו יקרים. כשפניתי לעו"ס היא הציעה לי את האנסמבל וזה מקום לבוא ליהנות ולהתבטא."

"בהתחלה אמרו לי שיש אוכל חינם והצטרפתי בגלל זה..."

תרומת ההשתתפות בפעילות

מקבוצות המיקוד עלה באופן ברור כי **ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה למשתתפים מבחינה חברתית – המשתתפים הרחיבו את המעגל החברתי שלהם, יצרו קשרים וחברויות משמעותיות, גם עם אנשים שונים מהם וכן שכללו את המיומנויות והכישורים החברתיים שלהם.**

"לי זה נורא עזר מבחינה חברתית, בהתחלה הייתי יותר מופנמת לא דיברתי עם אנשים וזה נתן לי אומץ להיפתח לאנשים ששונים ממני ובסופו של דבר כולם קיבלו אותי וזה חימם לי את הלב."

"אני חושבת שבחיים לא התחברתי לאנשים כמו שהתחברתי באנסמבל וזה גרם לי להיות יותר פתוחה כי אני באמת ביישנית ובצד. ממש נפתחתי גם בבית ספר שלי היו אנשים שהכירו אנשים משם וככה היו לי עוד חברים."

"באנסמבל בגלל שאנחנו לומדים להביע את עצמנו, זה לימד אותי לדעת לקרוא אנשים ולייצר חברויות, שתי החברות הכי טובות שלי הן מהאנסמבל. זה חברים שהם לכל החיים וזה יותר מזה, אלו אנשים שאת לומדת לראות מי נכון בשבילך, זה הרבה למידה עצמי, את לומדת מי נכון להכניס לחיים שלך."

עוד עלה כי, לצד מיומנויות וכישורים חברתיים, הרגישו המשתתפים כי רכשו מיומנויות וכלים נוספים במסגרת 'קול הנוער' ובהם מיומנויות וכלים הרלוונטיים לעולם העבודה כדוגמת עמידה בזמנים וניהול זמן, עמידה מול קהל, יוזמה וכיו"ב (וזאת בנוסף על מיומנויות וכלים בעולם המשחק והתיאטרון). כמו כן, נראה כי ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה באופן לא מבוטל לחיזוק תחושת הביטחון העצמי של רוב המשתתפים והאמונה שלהם בעצמם וביכולותיהם אשר באו לידי ביטוי הן בהיבטים חברתיים (כגון פתיחות) והן בהיבטים אישיים (כגון אסרטיביות ושאפיות) בחייהם.

"אני בן-אדם שטיפה ביישן ואני לא יודע אם שמים לב אבל רכשתי הרבה ביטחון, עכשיו אני יותר מדבר עם אנשים, יותר פותח איתם שיחות מה שלא הייתי עושה פעם. קיבלתי אחריות אני הרבה יותר אחראי. קיבלתי כל מה שהייתי צריך שזה זה."

"זה גרם לי להיות יותר פתוחה עם אנשים, לפני כמה שנים לא הייתי מדברת וגם פה לא הייתי פותחת מצלמה, נגיד עכשיו [בזום], וזה השתחרר לי זה ממש פעם היה פדיחה מבחינתי. גם אחריות וגם ביטחון וליצור חברים. יותר קל לי לדבר עם אנשים שאני לא מכירה."

"לי היו קשיי ריכוז קשים, לקחתי ריטלין והייתי הופך לזומבי... מתנהג כמו רובוט וזה עוד יותר מקשה כשיש לך חוסר ביטחון. כשאני באנסמבל יש לי מטרות כמו טקסט לקרוא ואני צריך להיות על זה ועם הזמן זה עזר לי עם קשיי קשב וריכוז. כבר בכיתה י' הפסקתי לקחת ריטלין, האנסמבל עזר לי להתרכז ולהתארגן ללמידה בביה"ס. זה עזר לי בחיים בכללי, לעמוד בזמנים בעבודה. בזכות האנסמבל אני שחקן היום."

"... האנסמבל נתן לי יוזמה, ביטחון עצמי, לימדו אותי לעמוד מול קהל. עמדו ואמרו לי את חזקה, יפה, מדהימה ויכולה לעשות הכול. אני לא הייתי כזו וכל הזמן אמרו לי את כלום וכישלון ובאנסמבל אמרו לי עלי והצליחי."

"מהיום שכף רגלי דרכה באנסמבל, למדתי לקחת את כל הנקודות, למדתי לסדר לו"ז, איך אני עובדת בארבע עבודות שונות, הצלחתי איך אני שומרת על שפיות, נשארתי רגועה, למדתי שזה בסדר להיות לא חזקה. למדתי כל כך הרבה. המורים באנסמבל היו עבורי דמות אב שאף פעם לא הייתה לי או דמות אח שלא היה לי. כשהגעתי לשם לא היה לי אמון בגברים גם בגלל הפגיעות שעברתי. נתנו לי מקום. לימדו אותי לעמוד על המקום שלי ולהילחם. היה לי פחד מאנשים והם לא ויתרו לי לרגע. היום אני בן-אדם עם אמביציות, נתנו לי את כל הכלים, מפיתוח קול, עיצוב תפאורה, למדתי לשלוט בחיים שלי. נתנו לי כלים להיות אדם חזק."

"... אתה יותר אסרטיבי. גם בעבודה, גם כשאתה הולך לשוק. תרם לי לביטחון העצמי."

באשר לתפיסות ולתחושות של המשתתפים כלפי אוכלוסיות אחרות החיות במדינה ולגבי חיים משותפים ערבים – יהודים, עלה כי ההשתתפות ה'קול הנוער' לא חוללה שינוי בתפיסות ותחושות אלו שכן המשתתפים, גדלו וחונכו בסביבה מעורבת ו/או עם אוכלוסיות שונות ומגוונות ועוד טרם הצטרפותם ל'קול הנוער', אחזו בתפיסות של קבלה ושוויון ואף פלורליזם.

"לגביי לא ממש כי הייתי בבית ספר צרפתי עם נוצרים, יהודים, מוסלמים, צרפתים, רוסים אז גדלתי לתוך זה שכולם אותו דבר."

"לי זה גם לא כל כך שינה כי הייתי בבית ספר ביפו עם מלא ערבים. זה היה בית ספר תרבותי שמקבלים את התרבויות."

"זה אף פעם לא היה עניין מבחינתי. אני נולדתי בדרום. אמא שלי תמיד אמרה לי, הכללה זה לא חלק מהבית שלנו. יש ערבים ישראלים ויש ערבים עזתים, ככה חינכו אותי. כשעברנו ליפו הבנתי על מה היא מדברת. תמיד יש יהודים שירביצו לערבים והפוך. יש אתיופים, רוסים זה אף פעם לא היה עניין. אדם הוא אדם."

"אני לא רואה דת ועדה. אני אדישה לזה. זה ללא קשר לאנסמבל..."

עוד עלה מקבוצות המיקוד כי ההשתתפות ב'קול הנוער' השפיעה לחיוב גם על הלימודים בביה"ס וההישגים הלימודיים של המשתתפים, בין אם באמצעות חיזוק הביטחון העצמי (בעקבות ההשתתפות ב'קול הנוער') שהשפיע גם על ההיבט הלימודי והשאיפות בהיבט זה, בין אם באמצעות כלים וסיוע לימודי מצוות 'קול הנוער' או הכוונה לבי"ס מתאים. אחד ממשתתפי קבוצות המיקוד ציין כי ההשתתפות ב'קול הנוער' השפיעה לחיוב על נוכחותו בביה"ס והגעה סדירה לביה"ס.

"כן לגמרי, לפני שהגעתי לאנסמבל הציונים שלי היו בפח ואז כשהתחלתי להעלות ביטחון עצמי התחלתי יותר ללמוד ולהיכנס לתוך זה. שנה שעברה סיימתי עם תעודת הצטיינות ולשם אני שואפת גם השנה."

"מבחינת ציונים זה לא שינה כל כך כי לא הייתה לי בעיה עם לימודים, אבל זה כן העלה את הנוכחות שלי בבית ספר ומאז שאני ב'קול הנוער' אני מגיעה יחסית סדיר לבית ספר (פעם הייתי נעדרת מלא)."

"אני חנונית אבל לא סיימתי בגרות ו- 12 שנות לימוד. לא אובחנתי ויש לי OCD. לא למדתי. עד כיתה ט' אלוהים ישמור. בכיתה י' התחלתי ב"ס חדש. מורה מהאנסמבל נתן לי כלים להתמודד עם לימודים ביה"ס, עזר לי להוציא ציונים, לשבת על התחת, להביע את עצמי ולהגיע למקומות שלא חשבתי שאגיע. אני ידעתי רק להרביץ ולקלל, הוא לימד אותי יחסי אנוש."

"האנסמבל נתן לי לגיטימציה שלא לכל אחד מתאים מסגרת של ב"ס. האנסמבל לימד אותי שזה בסדר. עזרו לי לסיים ב"ס, עזרו לי למצוא ולהתקבל לביה"ס המתאים עבורי."

בנוסף, ציינו משתתפי קבוצות המיקוד כי הדברים המשמעותיים ביותר עבורם ב'קול הנוער' הם הצוות והמשתתפים האחרים וזאת בשל הקשר והחיבור העמוק שנוצר עימם.

"אני חושבת שזה בעיקר להכיר את האנשים, נגיד היה את ר' שהוא היה מורה שלנו בהתחלה אבל מהרגע הראשון שראינו אחד את השני היה בינינו חיבור ואני השתפרתי ברמות. הוא פשוט יודע איפה ללחוץ בנקודות הנכונות. בעיקר האנשים מאוד משמעותי."

"החבר'ה זה הכי משמעותי, כל מי שבתיאטרון, בנינו סוג של משפחה כזאת. אם בן-אדם אחד לא נמצא אז זה מרגיש מוזר שהוא לא פה."

"אם לא הייתי מגיע היו מתקשרים אלי ואומרים שאני אבוא ושאני היחיד שמצחיק אותם, היה קשה לא להיות איתם. האנשים זה הכי משמעותי."

תחושת מוגנות

מקבוצות המיקוד עלה כי המשתתפים מרגישים ביטחון אישי ומוגנים מאלימות במסגרת פעילות 'קול הנוער'. תחושות אלו נובעות מן הדאגה, תשומת הלב והמעטפת שמספק הצוות וכן מן הגבולות הברורים במסגרת 'קול הנוער'.

"אני מרגיש בטוח ברגע שנכנס לאנסמבל כי יש לי את המורים שאיתי וכל מה שאני צריך הם יבואו וידברו איתי. הם ארבע עיניים עליי. זה כמו משפחה, ת' היא כמו אמא שלי. הם נותנים הרגשה של בית שמגנים עליי."

"אני חושבת שזה מקום מאוד מוגן בכללי אבל האנשים – ברגע שמכירים אותם לרגע לא עולה במחשבה שיכול להיות לא מוגן. הם כל כך מתעניינים ונותנים ביטחון."

"אין אלימות באנסמבל, אין סיכוי שיתנו לנו להיפגע. בחיים לא הגעתי למצב שאני מקללת או מרביצה כי זה הגבול."

הצוות ב'קול הנוער'

מתיאורי משתתפי קבוצות המיקוד עלה כי הקשר שלהם עם הצוות ב'קול הנוער' הוא קרוב, משפחתי ומשמעותי ביותר עבור המשתתפים. עוד ציינו משתתפי קבוצות המיקוד כי צוות 'קול הנוער' מכיל, תומך וקשוב וכן ציינו כי אנשי ונשות הצוות מהווים/ת דמויות מרכזיות בחייהם, לא רק בהקשר ל'קול הנוער' אלא גם בהקשרים נוספים בחיי המשתתפים.

"אם לא הייתי פוגש את הצוות הזה, לא הייתי יודע איפה אני היום. בלי הצוות אין קבוצה. איך שהתחלתי הייתי עם המורה ר' – הוא זה שכיוון אותי למטרה שלי הוא כמו בן משפחה שלי. הוא כמו אבא. צוות טיל."

"אני חושבת שכבר מקודם דיברתי על ר' הוא היה מאוד משמעותי בשבילי וגם ת' שאין עליה. אני מספרת לה יותר דברים מכולם, יותר ממה שההורים שלי יודעים עלי. היו לי איתה את השיחות הכי ארוכות שהיו לי בחיים גם שרק הכרתי אותם."

"הם משפחה, כל מורה שנכנס לי לחיים נכנס גם לחיים של המשפחה שלי. המורים היו שם בשביל המשפחה שלי כשעברנו תופת. זו משפחה לכל דבר, כל המורים."

"א' (מורה) הוא ממש אבא שלי, הוא אבא שלי לכל דבר. אני מרגישה ממש חלק מהצוות, אם צריך עזרה אני מתגייסת."

אתגרים וצרכים נוספים

משתתפי קבוצות המיקוד הביעו צורך בהרחבת מס' שיעורי התיאטרון ושעות החזרות במסגרת 'קול הנוער' וכן שילוב מקצועות נוספים שכעת אינם נלמדים כגון כתיבה, תנועה ופיתוח קול (וגיוס מורים/ות בהתאם לכך).

"יש קצת חוסר במורים, הייתי רוצה שיהיה תיאטרון יותר מפעמיים בשבוע. לקבוצת בוגרים יש פעם בשבוע – אלה שמעל 18. אז אני גם נמצאת שם. אני רוצה יותר שיעורים בשבוע כי כיף לי ללכת לשם."

"הייתה לנו קבוצת מחול, היה מורה לפיתוח קול, זה דברים שהיום אין ואני רואה שזה קצת חסר. מורה לתנועה ומורה לפיתוח קול. חסר זמן לחזרות. יש שעתיים וחצי בשבוע. גם מורה לכתיבה חסרה."

"... לפעמים אין מספיק זמן, נפגשים לשעתיים בשבוע וזה לא מספיק, לעשות חזרות ולהתארגן..."

כמו כן, עלה בקבוצת המיקוד עם החניכים הצורך בשיפור / תוספת תקציב להפקות (עבור תלבושות וציוד).

"לשפר תקציבים להפקות לתלבושות או ציוד. כי הכול צריך להשיג מכל מיני אנשים ולחפש."

"אני מסכים לגבי התקציב כי אני הייתי צריך להביא ציוד נגיד של רופא להצגה והייתי צריך לבקש מבת דודה שלי שהיא רופאה וזה עיסוק."

עוד עלה מדברי המשתתפים כי **הקשיים או האתגרים המרכזיים שלהם במהלך פעילות 'קול הנוער' היו בתחילת דרכם במסגרת זו – הקושי להופיע מול קהל, לקבל הוראות מן המורים וכיו"ב. בהקשר זה ציינו המשתתפים כי צוות 'קול הנוער' ליווה וסייע להם בהתמודדות עם קשיים / אתגרים אלו עד שהתגברו עליהם באופן מלא. קושי / אתגר מרכזי נוסף שציינו הבוגרים היה מקום ותשומת לב.**

"עלינו לכמה בפעם הראשונה והופענו מול כמה אנשים והיה קשה לקבל את כל ההוראות על הראש **שלא הייתי רגיל לקבל** ו – א' שהוא היה איתנו ו – ר' ממש עזרו לי להתמודד. ר' נתן לי את כל הכלים ובזכותו עליתי לכמה."

"לי היו קשיים ממש בהתחלה שם – היה ערב מונולוגים שלא רציתי לעלות כי היה לי פחד במה ודיברו איתי ועדיין לא רציתי ואז הציעו לי לעלות יחד עם חברה שאני אהיה העוזרת שלה ואז ככה לאט לאט פחת הפחד במה."

"אין לנו מקום משלנו ותשומת הלב מתחלקת לסניפים אחרים שנפתחו."

סיבות הבוגרים/ות לחזרה ל'קול הנוער'

מקבוצת המיקוד עם הבוגרים עלה כי בעוד חלקם כלל לא עזבו את 'קול הנוער', אלו אשר חזרו עשו זאת בשל מהות המסגרת – מסגרת מכילה ומוכרת שבה התיאטרון (כלי) מאפשר ביטוי וכי"ב, נוח לשוב אליה ואתה אינך זר בה וכן העלות אינה מהווה אתגר.

"כשהשתחררתי מהצבא הדבר הראשון שעשיתי, דבר ראשון שלחתי הודעה ל – ג', הייתה חסרה לי הנוכחות הבימתית, המקום לפרוק בו. חזרנו כי זה המקום שהרגיש לי הכי נוח לחזור אליו. נכון שהמורים השתנו אבל המהות לא השתנתה, זה מקום שיש אוכל חם לאכול, לא צריך לקרוע את הכיס כדי להיות בו. המקום שידועים מי אני."

"לא עזבתי, לא לקחתי הפסקה."

תחושת שייכות

מקבוצות המיקוד נראה כי בעוד הבוגרים מרגישים חלק, מחוברים וקשורים ל'קול הנוער' (תחושת שייכות), החניכים הצביעו על תחושת שייכות מוגבלת, אם בכלל, כאשר ההסבר שלהם לכך הוא פרק הזמן הקצר שהם במסגרת זו.

"אני רואה את עצמי חלק, לא עד הסוף כי אני לא מספיק זמן שם ואני קצת דפוקה בקטע הזה. אבל אני חלק מזה אבל לא חלק משמעותי, לא הרגשתי בחוץ אבל לא חלק בלתי נפרד."

"אני לא חושב שאני כזה משמעותי אבל למרות שאני לא הרבה זמן, אני מראה את עצמי כמה שיותר שישימו לב אליי ואני אהיה חלק משמעותי מהאנסמבל. אני עוזר בכל דבר. אני לא כל כך מרגיש חלק בכללי."

"אם צריך משהו אני שם, זו המשפחה שלי. זו המשפחה שיש לי, לכל דבר ועניין."

שבחים ל'קול הנוער'

לקראת סיום קבוצות המיקוד ביקשו המשתתפים לשבח ולהביע את שביעות רצונם והערכתם הרבה ל'קול הנוער' וכן חזרו וציינו את חשיבות ומשמעות 'קול הנוער' עבורם.

"רק דברים טובים קורים שם, אם רע לי בדרך לאנסמבל – ישר שאני מגיע ישר נעלם לי העצבים. זה מקום כמו מועדוניתי, המורים זה כמו המדריכים ותלמידים כמו חניכים. אחלה מקום באמת אם הייתי יכול לגור שם הייתי גר שם."

"המקום הזה נותן המון לאנשים."

"הם צריכים להקים עיר. המקום הזה נותן אהבה ללא תנאי."

סיכום והמלצות

בסיכום הדברים וכפי שעלה מקבוצות המיקוד עם החניכים/ות והבוגרים/ות, ניכר כי 'קול הנוער' מהווה מסגרת חשובה ובעלת ערך רב עבור משתתפיה ומשתתפותיה, החניכים/ות והבוגרים/ות. להלן מס' היבטים לשימור ב'קול הנוער':

✓ **היבט חברתי ומיומנויות נוספות** – ניכר כי ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה למשתתפים/ות מבחינה חברתית בכך שהמשתתפים/ות הרחיבו את המעגל החברתי שלהם/ן, יצרו קשרים וחברויות משמעותיות, גם עם א-נשים שונים/ות מהם/ן וכן שכללו את המיומנויות והכישורים החברתיים שלהם/ן. עוד עלה כי, לצד זאת, הרגישו המשתתפים/ות כי רכשו מיומנויות וכלים נוספים במסגרת 'קול הנוער' ובהם מיומנויות וכלים הרלוונטיים לעולם העבודה כדוגמת עמידה בזמנים וניהול זמן, עמידה מול קהל, יוזמה וכיו"ב (וזאת בנוסף על מיומנויות וכלים בעולם המשחק והתיאטרון).

✓ **ביטחון עצמי** – נראה כי ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה באופן לא מבוטל לחיזוק תחושת הביטחון העצמי של רוב המשתתפים/ות והאמונה שלהם/ן בעצמם/ן וביכולותיהם/ן, אשר באו לידי ביטוי הן בהיבטים חברתיים (כגון פתיחות) והן בהיבטים אישיים (כגון אסרטיביות ושאירות) בחייהם/ן. כמו כן, עלה כי חיזוק הביטחון העצמי (בעקבות ההשתתפות ב'קול הנוער'), השפיע גם על ההיבט הלימודי של המשתתפים/ות והשאיפות שלהם/ן בהיבט זה.

✓ **צוות 'קול הנוער'** – ניכר כי הקשר של המשתתפים/ות עם צוות 'קול הנוער' הוא קרוב, משפחתי ומשמעותי ביותר עבור המשתתפים/ות. עוד עלה כי צוות 'קול הנוער' מכיל, תומך וקשוב למשתתפים/ות וכן אנשי ונשות הצוות מהווים/ת דמויות מרכזיות בחיי המשתתפים/ות, לא רק בהקשר ל'קול הנוער' אלא גם בהקשרים נוספים בחייהם/ן.

כמו כן, עלה היבט לשיפור ב'קול הנוער':

!! **הרחבה והשלמה של הקיים** – נראה כי אחד הצרכים המרכזיים של המשתתפים/ות הוא הרחבה והשלמה של הקיים במסגרת 'קול הנוער': הרחבת מס' שיעורי התיאטרון ושעות החזרות במסגרת 'קול הנוער' וכן שילוב מקצועות נוספים שכעת אינם נלמדים כגון כתיבה, תנועה ופיתוח קול (וגיוס מורים/ות בהתאם לכך). בנוסף, עלה הצורך בשיפור / תוספת תקציב להפקות (עבור תלבושות וציוד).

המלצה: מומלץ לבחון אפשרויות וזרכים להרחבת השיעורים הניתנים במסגרת 'קול הנוער' וכן שילוב מקצועות נוספים רלוונטיים, הוספת שעות לחזרות והגדלת התקציב להפקות.

צוות 'קול הנוער'

ניתוח זה מתבסס על שני (2) ראיונות שבוצעו עם אנשי צוות 'קול הנוער' (אחד מהם בתפקיד ניהולי והשני מורה ששימש קודם לכן בתפקיד ניהולי ב'קול הנוער').
מאחר והראיונות בוצעו עם גברים, ניתוח זה ייכתב בלשון זכר.

כלי הריאיון הכיל את התחומים הבאים:

- רקע וניסיון
- כלים והכשרה
- תרומת 'קול הנוער' למשתתפים/ות
- תחושת מוגנות
- אתגרים וצרכים נוספים
- השגת מטרת 'קול הנוער' והצעות לשיפור

רקע וניסיון

מן הראיונות עלו מגוון סיבות ו/או שיקולים של המרואיינים לשמש בתפקידם במסגרת 'קול הנוער': פרנסה, אפשרות ליצור תיאטרון איכותי, תחושת סיפוק מעבודה עם נוער בסיכון, הסכמה לסייע לעמותה וכיו"ב. עוד עלה כי למרואיינים ניסיון רב בעבודה עם נוער וילדים בסיכון וכן עם קבוצות מעורבות ערבים – יהודים.

"ניסיון קודם כן. עבדתי לפני עם נוער בסיכון. גרתי בזמנו ביפו, ועבדתי במתנ"ס עם ילדים יהודים וערבים, היו לנו חוגי תיאטרון לילדים ערבים ויהודים..."

"עבדתי בפנימיית בני ברית בירושלים של ילדים בסיכון ממצב לא פשוט, לימדתי שם, אח"כ עברתי לפרויקט מיכאל"ל- מיצוי כישורים אישיים למצוינות, שם הנחיתי וניהלתי... גם ניהלתי את תחום חינוך, חברה ונוער בפרויקט שיקום שכונות, משרד הבינוי והשיכון כך יצא לי להיחשף לעבודה בין יהודים לערבים."

כלים והכשרה

מן הראיונות עלה כי המרואיינים לא עברו הכנה או הכשרה מובנית לקראת התפקיד ב'קול הנוער' אך קיבלו ליווי, בעיקר טלפוני, מקודמתם בתפקיד וכן אחד מהם ציין כי קיבל (בנוסף) ליווי של מנכ"ל עמית מעמותה אחרת והוסיף כי אלו סייעו לו מאוד בשנה הראשונה בתפקיד (המרואיין השני ציין כי התקיימו מס' פגישות עם הוועד המנהל טרם כניסתו לתפקיד / עבודה). כמו כן, לצד הכלים והניסיון שהביאו עימם המרואיינים לתפקיד, ציינו האחרונים כלים שחסרו להם ודרושים או יכלו לסייע להם בתפקידם במסגרת 'קול הנוער': כלים / ניסיון בגיוס משאבים או הכשרה וכלים להתמודדות עם נוער בסיטואציות ומקרי קיצון.

"קיבלתי את הליווי של ג' בעיקר טלפונית וקיבלתי ליווי של מנכ"ל עמית מעמותה אחרת, זה מאוד סייע לי בשנה הראשונה."

"אני מגיע מתחום התיאטרון והאומנות ומרגיש שבתחומים אלו יש לי כלים מיטביים, אבל אם נערה מתקשרת אלי באמצע הלילה ואומרת לי שהיא רוצה להתאבד, אין לי כלים להתמודד עם זה, אני צריך לדבר עם אנשי מקצוע שייתנו לי הדרכה כיצד להתמודד עם זה."

תרומת 'קול הנוער' למשתתפים/ות

לזידים של המרואיינים, ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה רבות למשתתפים בהיבט החברתי: הרחבת מעגל ההיכרויות והחברים/ות, יצירת חיבור וקשרים משמעותיים עם בני ובנות נוער מרקע שונה (ערבים, יהודים, עולים וכו') וכן שיפור המיומנויות והכישורים החברתיים. עוד עלה כי חברויות וקשרים אלו שנרקמו במסגרת 'קול הנוער', נמשכים גם מחוץ למסגרת זו ואף עומדים במבחן המציאות בתקופות קשות כדוגמת מלחמת 'חרבות ברזל'.

"התשובה היא מיליון אחוז כן. מגיעים לשם כל מיני חברים. כל מי שנשאר שם יותר משנה, הדבר הזה הופך עבורו למסגרת חברתית מאוד משמעותית. יש משתתפים שעברו ניזוי חברתי או בעיות חברתיות קשות או שנתקלים בתקשורת בין יהודים וערבים וזה מאוד תורם להם, יש להם חברים, החברות הזאת הופכת למאוד שורשית. עכשיו הייתה לי תלמידה ערבייה מוסלמית שנסעה לבקר תלמיד שהיה לי שהוא עולה מאוקראינה במילואים, ונסעה להביא לו חבילות עכשיו במלחמה. זה מייצר שיתוף פעולה אדיר. זה מלמד אותם גם על עבודה בקבוצה ועל שיתופי פעולה, הם חייבים כל הזמן לעבוד ביחד כדי להגיע לתוצאות."

"לגמרי. הם הופכים להיות משפחה, הם לומדים לתקשר אחד השני, המשתתפים הופכים להיות חברים טובים אחד של השני, באנסמבל משתתפים ילדים מבתיים מאוד קשים, עולים חדשים מרוסיה, ילדים אתיופים, ילדי מהגרים, ערבים, יהודים. האנסמבל מחבר ביניהם. בתקופות קשות כמו עכשיו, עצם זה שיש לנו סניפים ביפו ורמלה במקומות עם יהודים וערבים, זוהי נוסחה אולטימטיבית לחוות חברויות בין מגוון רחב של בני נוער. כולם יושבים ביחד ואין הבדל ביניהם ויש בסיס מספיק חזק להכיל את השוני ביניהם."

עוד עלה כי לזידים של המרואיינים, במסגרת 'קול הנוער', לצד מיומנויות וכלים בעולם המשחק והתיאטרון, רכשו המשתתפים מיומנויות וכלים חדשים הרלוונטיים גם לעולם העבודה ובהם, לקיחת אחריות, עמידה בזמנים והתמדה, עמידה מול קהל וכו"ב. בנוסף, ציינו המרואיינים את תרומת ההשתתפות ב'קול הנוער' לחיזוק הביטחון העצמי של המשתתפים אשר בא לידי ביטוי בפעולות ובבחירות של המשתתפים, במסגרת 'קול הנוער' ומחוץ למסגרת זו, כגון עבודה בהדרכה או הזמנת חברים, מורים ומשפחה להצגות שלהם. עם זאת, נראה כי הגדלת היקף ונפח הפעילות ומבנה / מקום פיזי שיוכלו להגיע ולשהות בו ללא הגבלת זמן, חסרים למשתתפים ויכלו לסייע להם (גם) בהקשר לתחושת הביטחון העצמי. ניתן לומר כי המרואיינים מצביעים על הצורך בביסוס העוגן או יצירת עוגן משמעותי יותר עבור המשתתפים ב'קול הנוער', באמצעות הרחבת הפעילות ומבנה הזמין למשתתפים בכל עת.

"לגמרי. הם לוקחים אחריות על החיים שלהם, הם לומדים להתמודד עם מצבים מורכבים ולהשהות את התגובות שלהם, הם לומדים לעבוד ביחד בשיתוף פעולה כי כולם תלויים אחד בשני, הם לומדים לראות את האחר ולהשמיע את הקול שלהם, הם לומדים להגיע בזמן ולהתמיד, כלים שישמשו אותם גם להמשך. אנחנו רואים שהם יותר מרוכזים יותר וקשובים יותר... זה לגמרי תורם לתחושת הביטחון העצמי שלהם, הם מתחילים לצבור ביטחון בעמידה מול קהל, ואז הם מופיעים, הם מזמינים להצגות שלהם חברים מבית הספר, את המורים שלהם, משפחות..."

"... דרך המשחק בני הנוער משפרים את יכולת הריכוז שלהם, הם מפתחים יכולת הכלה, דמיון, התבטאות, ביטחון עצמי, ביטחון עמידה מול קהל, הם נוסעים להדריך בחו"ל, הייתה ילדה ביישנית שהגיעה אלי והיום היא מדריכה מטעם הסוכנות בחו"ל... מה שחסר זה בית / מקום שהם יוכלו להגיע אליו בכל שלב ויוכלו להישאר שם בכל זמן שהם ירצו. זה משהו שחסר והיה תורם יותר לבניית הביטחון שלהם. הם מגיעים לזמן קצוב וחייבים לעזוב ומן הסתם זה לא מספיק מאפשר לחזק את תחושת הביטחון."

כמו כן, ציינו המרואיינים כי לדידם, בעקבות ההשתתפות ב'קול הנוער' – השהות, העבודה המשותפת והשיח הבלתי אמצעי עם מגוון אוכלוסיות וכן המקום לבטא תחושות וחששות ביחס לאותן אוכלוסיות – חל שינוי לחיוב בתפיסות ובתחושות של המשתתפים כלפי אוכלוסיות אחרות החיות במדינה ולגבי חיים משותפים ערבים – יהודים.

"אני משוכנע שכן. בסופו של דבר הם עובדים ביחד אז העבודה המשותפת שלהם ביחד מייצרת ריפוי מסטריאוטיפים. היה לנו נער עם אוטיזם בקבוצה והיו שם גם זוג טרנסג'נדרים, קיימתי שיחות עם שניהם כי היו לו אמירות סטריאוטיפיות כלפיהם, וזה עזר. הם חיים בתוך זה. אתה חי את הכן-אדם ולא את התווית שיש לגביו. יש באנסמבל גיוון אדיר של אנשים."

בנוסף עלה כי לדידם ולהתרשמותם של המרואיינים, ההשתתפות ב'קול הנוער' השפיעה בעקיפין גם על הלימודים של המשתתפים בביה"ס (היבט לימודי) באמצעות שיפור יכולת הריכוז של המשתתפים והשמעת העצמית שלהם או באמצעות חיזוק הביטחון העצמי ותחושת המסוגלות, אשר השפיעו על ההשקעה וההתמדה בלימודים, הגעה ללימודים וכיו"ב.

"כן אני מאמין שכן. הכלי הזה של התיאטרון הוא כלי של ביטוי, הם כותבים בעצמם ומביאים את החיים שלהם והם מקבלים מחיאות כפיים, והם בשוק מכך, פתאום מישהו אוהב אותם. התחושה הזאת של המסוגלות והערכה שהם מקבלים משפיעה גם על תחומים לימודיים,

חלקם מצליחים לסיים בגרויות, חלקם משקיעים ומתמידים יותר בלימודים, חלקם מתחילים להגיע לבתי הספר, אנחנו שומעים את זה מהצוות הלימודי. כל זה לא היה קורה ללא התהליכים שהם עוברים בתיאטרון."

עוד ציין אחד המרואיינים כי לדידו ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה והשפיעה לחיוב על היחסים בין המשתתפים למשפחותיהם וכן אפשרה למשתתפים מקור פרנסה (היבט כלכלי). המרואיין השני ציין כי צוות 'קול הנוער' ליווה וסייע למשתתפים במגוון התמודדויות ומורכבויות גיל הנעורים ובכלל ואף בשינוי מסלול חייהם מן הקצה אל הקצה.

"... היה לנו ילד של ברון סמים מיפו שהילד הוא אומן, הומו וצמחוני. האבא לא היה מוכן לקבל את זה, והיה קושר אותו הביא אותו לזנות והכריח אותו לאכול בשר, עזרנו לו לצאת מהארץ, הוא למד רפואה באיטליה, האנסמבל עזר לו לעבור את תקופת הנעורים. היה לנו ילד ערבי שהיה פרחח והוצאנו אותו מזה אח"כ קרה מקרה שחברים שלו קרובים היו מעורבים ברצח ועכשיו הוא חי עם הדבר הזה ולקח את זה מאוד קשה."

תחושת מוגנות

מן הראיונות עלה כי לדידם של המרואיינים, המשתתפים חשים ביטחון אישי כשהם בפעילות 'קול הנוער', אשר הולך ומתבסס עם הזמן. עוד תיארו המרואיינים כי במסגרת 'קול הנוער' מתקיימת הקפדה על שיח מכבד וגבולות ברורים בהקשר לאלימות מילולית, פיזית או אחרת.

"בהחלט כן. הם מרגישים ביטחון מלא, יש פער בין אלו שרק הגיעו בשנה הראשונה ללימודים, לבין אלו ששם כמה שנים, הם מרגישים ביטחון מלא, יכולים להיות שם כל מיני סיפורים כי הם מגיעים, מישהו שלף מקל או סכין וקיבל השהייה מהאנסמבל, הם יכולים לקלל אחד את השני או להתעצבן, בשנה הראשונה עוד מנפים אותם כי הם עוד לא מאוחדים."

"מאוד עוטפים אותם, כל הצוות נותן להם מענה, הרכזת והמורים לתיאטרון ואני. אנחנו מאפשרים להם לשתף, להתבטא, לקחת יוזמה אבל מאוד מקפידים על שיח מכבד ביניהם ועל גבולות ועל המקום של לראות אחד את השני..."

אתגרים וצרכים נוספים

המרואיינים ציינו כי לדידם, **המשתתפים מתמודדים עם קשיים / אתגרים של נוער בסיכון איתם הם מגיעים למסגרת 'קול הנוער', שם מתווספים קשיי / אתגרי המסגרת: עבודה בשיתוף ובאופן קבוצתי,**

לקיחת אחריות, ריכוז, הכלה של אחרים וכיו"ב. עוד עלה מדברי המרואיינים כי קשיי ואתגרי המשתתפים זכו למענה מספק ומלא מן הצוות.

"החיים שלהם כנוער קצה אלו האתגרים, שהם צריכים להגיע אלינו לפעמים אחרי ימים קשים בבית או בחוץ, הם רעבים, הם עייפים, הם עוברים לפעמים התעללות, מאוימים ואז הם צריכים להגיע ולתת את הכול בשיעורים שלנו. זה לא פשוט עבורם, אך אנחנו עושים את הכול כדי לתת להם מענה מספק מבחינה פיזית ורגשית. בנוסף, הם מתמודדים עם רוע וכעס גדול בחיים שלהם ואנחנו רוצים לאפשר להם לראות את המעבר."

כמו כן, ציינו המרואיינים כי לתחושתם, חסר למשתתפים ב'קול הנוער' מבנה / מקום פיזי שיוכלו להגיע ולשהות בו ללא הגבלת זמן, שיספק מעין בית, מקום מפלט ומפגש וכן הזנה. עוד ציין אחד המרואיינים צרכים נוספים או דברים שניתן לכלול במסגרת 'קול הנוער' ויכלו לסייע למשתתפים: 1. סדנאות בתחומים רלוונטיים כגון בניית תפאורה, פיתוח קול וכיו"ב. 2. ליווי ותמיכה רגשית צמודה יותר למשתתפים.

"מה שלדעתי הכי חסר להם זה בית. להפוך את התיאטרון לבית לכל דבר, מקום שיוכלו להגיע אליו בכל שעות היום, לאכול, לשים את הראש, לפגוש חברים, שיהיה לנו מקום קבוע, שיהיה להם מקום לחלום ועל מה לחלום. כמובן שאם היה תקציב נוסף, הייתי שמח להוסיף במסגרת השיעורים סדנאות קבועות של איפור, של בניית תפאורה, של פנטומימה, פיתוח קול, עיצוב תלבושות ועוד. בנוסף, היכולת לתמוך יותר ברמה הרגשית, וללוות את הנוער באופן צמוד יותר על כלל האתגרים שהם מתמודדים עמם."

בהמשך ציינו המרואיינים מס' אתגרים או קשיים בהם נתקלו או נתקלים במהלך העבודה ב'קול הנוער'. אחד מן המרואיינים ציין את האתגר של סיפורי החיים המורכבים והקשים של המשתתפים והצורך, על רקע אותם סיפורים, להתמודד עם סיטואציות שונות, להכיל ולספק מענה גם במסגרת 'קול הנוער'. המרואיין השני ציין בעיקר את המחסור בתקציבים והאתגר של גיוס משאבים. כמו כן, עלה כי ההתמודדות עם אתגרי המשתתפים נעשתה / נעשית באמצעות צוות 'קול הנוער' ונראה כי בהקשר זה המענה מספק. באשר לתקציבים וגיוס משאבים, עלה כי ההתמודדות הייתה באמצעות אשת מקצוע חיצונית אך דרשה גם השקעה של משאבי זמן רבים מצד המרואיין ולמידת התחום.

"יש הרבה דברים שאתה לא יכול להיות מוכן אליהם, זה בא במנעד מאוד רחב, ההתמודדות זה דרך הצוות של המעטפת, פניות לרכזת והמנכ"ל, העובד הסוציאלי והוועד המנהל כך אתה מציף את הבעיות. אינספור סיפורים עם מנעד עצום, למשל ילדה שאח שלה מואשם ברצח והיא

הייתה צריכה לעבוד כדי לשלם לעורך דין סכומי עתק, וצריך להבין אותה ולחבק אותה ולהכיל אותה. יש לך הצגה ואחד השחקנים לא עונה לטלפון. מישהו שמצא את אבא שלו שהתאבד בתלייה ואז הוא מגיע לאנסמבל, כל הדברים האלו צריכים לקבל מענה ואנו צריכים להתמודד איתם."

השגת מטרות 'קול הנוער' והצעות לשיפור

לדידם של המרואיינים, עמותת 'קול הנוער' מצליחה להשיג את מטרותיה – לספק מסגרת מכילה, תומכת ומקדמת למשתתפים (בני הנוער), לאפשר לאחרונים חוויית הצלחה, ליצור חיבורים בין אוכלוסיות שונות בדגש על יהודים וערבים, ליצור תיאטרון איכותי וכן לאפשר למשתתפים לפתח את עצמם בתחום.

"המטרה העיקרית היא לתת מסגרת תומכת ומכילה לבני הנוער ומלמדת שתקדם אותם. בזה הוא מצליח בענק, הילדה שכתבה את נער מטרייה היא בוגרת האנסמבל, יש עוד שני בוגרים שסיימו בתי ספר למשחק, יש כאלו שסיימו את רימון. בחלק מהמקרים שהילד עדיין חי זו עדיין הצלחה שלנו."

"כן העמותה עונה על המטרות שלה, ברמה הקהילתית, היא מייצרת תיאטרון איכותי, היא מייצרת חיבורים בין אוכלוסייה מגוונת, בדגש על יהודים וערבים, מאפשרת לנוער לחלום ולהגשים את החלומות שלהם, להעמיק, ולחוות חוויית הצלחה. העמותה מצליחה גם לגרום לכל משתתף/ת לקחת אחריות על החיים שלו ולהאמין שיש להם את הכלים, והם מוכשרים ויכולים לעשות זאת."

באשר להצעות לשיפור, חזרו וציינו המרואיינים את הצורך בהרחבה והוספת שיעורים, שעות ומפגשים למערכת ותקציב בהתאם וכן חזרו על הצורך במבנה / מקום פיזי.

"להשיג מבנה קבוע כפי שכבר אמרתי ולהוסיף עוד שיעורים למערכת השיעורים וכמובן תקציב גדול יותר על מנת לגייס עוד צוות מקצועי."
"לתת יותר שעות, יותר מפגשים, יותר שיעורים, יותר חשיפה, כל מה שקשור בתקציב."

סיכום והמלצות

בסיכום הדברים וכפי שעלה מן הראיונות עם אנשי צוות 'קול הנוער', ניכר כי עמותת 'קול הנוער' מצליחה להשיג את מטרותיה – לספק מסגרת מכילה, תומכת ומקדמת למשתתפים (בני הנוער), לאפשר לאחרונים חוויית הצלחה, ליצור חיבורים בין אוכלוסיות שונות בדגש על יהודים וערבים, ליצור תיאטרון איכותי וכן לאפשר למשתתפים לפתח את עצמם בתחום. להלן מס' היבטים לשימור ב'קול הנוער':

- ✓ **היבט חברתי** – ניכר כי ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה רבות למשתתפים/ות בהיבט החברתי: הרחבת מעגל ההיכרויות והחברים/ות, יצירת חיבור וקשרים משמעותיים עם בני ובנות נוער מרקע שונה (ערבים, יהודים, עולים וכו') וכן שיפור המיומנויות והכישורים החברתיים. עוד עלה כי חברויות וקשרים אלו שנרקמו במסגרת 'קול הנוער', נמשכים גם מחוץ למסגרת זו ואף עומדים במבחן המציאות בתקופות קשות כדוגמת מלחמת 'חרבות ברזל'.
- ✓ **מיומנויות וכלים רלוונטיים** – נראה כי במסגרת 'קול הנוער', לצד מיומנויות וכלים בעולם המשחק והתיאטרון, רכשו המשתתפים/ות מיומנויות וכלים חדשים הרלוונטיים גם לעולם העבודה ובהם, לקיחת אחריות, עמידה בזמנים והתמדה, עמידה מול קהל וכיו"ב.
- ✓ **ביטחון עצמי** – ניכר ההשתתפות ב'קול הנוער' תרמה לחיזוק הביטחון העצמי של המשתתפים/ות אשר בא לידי ביטוי בפעולות ובבחירות של המשתתפים/ות, במסגרת 'קול הנוער' ומחוץ למסגרת זו, כגון עבודה בהדרכה או הזמנת חברים/ות, מורים/ות ומשפחה להצגות שלהם/ן. עוד עלה חיזוק הביטחון העצמי של המשתתפים/ות השפיע לחיוב גם על ההיבט הלימודי של האחרונים/ות.
- ✓ **תחושת מוגנות** – ניכר כי המשתתפים/ות חשים/ות ביטחון אישי כשהם/ן בפעילות 'קול הנוער', אשר הולך ומתבסס עם הזמן. עוד עלה כי במסגרת 'קול הנוער' מתקיימת הקפדה על שיח מכבד וגבולות ברורים בהקשר לאלימות מילולית, פיזית או אחרת.

כמו כן, עלה היבט לשיפור ב'קול הנוער':

!! צורכי המשתתפים/ות – ניכר כי למשתתפים/ות צורך במבנה / מקום פיזי שיוכלו להגיע ולשהות בו ללא הגבלת זמן, שיספק מעין בית, מקום מפלט ומפגש וכן הזנה. עוד עלה הצורך של המשתתפים/ות בהגדלת / הרחבת היקף ונפח הפעילות ב'קול הנוער', הוספת שיעורים, סדנאות

בתחומים רלוונטיים כגון בניית תפאורה, פיתוח קול וכיו"ב (כל אלו כמובן קשורים באופן הדוק ותלויים בתקציב ומשאבים). נראה כי למשתתפים/ות צורך בביסוס העוגן שמספק להם 'קול הנוער' או יצירת עוגן משמעותי יותר במסגרת זו, באמצעות הרחבת הפעילות ומבנה הזמין למשתתפים בכל עת.

המלצה: מומלץ לפעול להגדלת תקציב 'קול הנוער' לשם הגדלת / הרחבת היקף ונפח הפעילויות במסגרת זו, תוך בחינת האפשרויות וההזדמנויות לשיתופי פעולה עם גורמים בתחום המשחק, התיאטרון וכו' אשר יכולים לסייע באיתור ומימון כוח אדם מתאים לשם כך. עוד מומלץ לפעול למציאת מבנה אשר יוכל לשמש את המשתתפים/ות ב'קול הנוער' גם מעבר לשעות הפעילות הרשמיות.

